

2020. riigieelarve eelnõu faktileht

1. Üldine taust

Tulud ja kulud

Järgmise aasta riigieelarves on kulude ja investeeringute maht 11,6 miljardit eurot, sellest 1,05 miljardit eurot välistoetuste arvel. Tulude mahuks prognoosime 11,8 miljardit eurot. 2019. aastaks kavandatuga võrreldes kasvavad kulutused ligikaudu 240 ja tulud orienteeruvalt 760 miljonit eurot.

Valitsussektori eelarve on 2020 nominaalselt tasakaalus ja struktuurselt liigub tasakaalu poole

Valitsus otsustas parandada struktuurset eelarvepositsiooni mahus 0,5 protsenti sisemajanduse koguproduktist (SKP) aastas. 2020. aastal on struktuurne puudujääk 0,7 protsenti SKPst ja 2021. aastal 0,2 protsenti SKPst. Eelarve jõuab struktuursesse tasakaalu 2022. aastal. Nominaalselt on valitsussektori eelarve 2021. ja 2022. aastal ülejäägis.

Kõikide valitsussektori institutsioonide eelarvetest moodustub kokku **valitsussektori nominaalne eelarvepositsioon**, mis hõlmab muu hulgas kohalike omavalitsuste, haigekassa, töötukassa, haiglate ja ülikoolide eelarveid. **Struktuurne eelarvepositsioon** arvestab lisaks sellele veel majandustsükli mõju: majanduse kiirema kasvu ajal tuleb olla konservatiivsem, seisaku või kriisi ajal võib eelarve nominaalselt puudujääki jääda. Valitsussektori eelarvepositsioon on oluline riigi rahandust kirjeldav indikaator ka rahvusvahelistes võrdlustes.

Maksutulud kasvavad ja maksukoormus püsib

Maksutulu on eelarves kavandatud ligi 10 miljardit eurot, mida on 5,3 protsenti ehk 505 miljonit eurot rohkem kui tänavu. Maksudest antakse kohalikele omavalitsustele edasi 1,3 miljardit eurot, mida on 83 miljonit eurot ehk 6,8 protsenti rohkem kui tänavu.

Maksukoormus püsib kahel järgneval aastal stabiilselt 33,2 protsendil SKPst ja langeb prognoosi kohaselt 2022. aastal 32,7 protsendile SKPst. On oodata maksukoormuse alanemist, kuna kiire palgakasv oodatavalt aeglustub ja aktsiisikaupade tarbimine kasvab tagasihoidlikult.

Valitsussektori võlakoormus väheneb nii eurodes arvestatuna kui ka osatähtsusena SKPst.

Kui tänavu oli võlakoormus 8,8 protsenti SKPst, siis 2020. aastal on valitsussektori võlakoormus 8 protsenti. Absoluutsummates väheneb valitsussektori võlakoormus tänavuselt 2,4 miljardilt eurolt 2,3 miljardile eurole. Sealhulgas väheneb riigikassa osa 697 miljonilt eurolt 524 miljonile eurole. Prognoosi järgi väheneb valitsussektori võlakoormus 2021. aastal 7,6 protsendile SKPst ja 2022. aastal 7,3 protsendile SKPst.

2. Kokkuvõtte olulisematest otsustest

Aasta 2020 aprillist tõuseb keskmine vanaduspension koos tavapärase iga-aastase tõusuga kokku 45 euro võrra kuus. Valitsus eraldas 20,8 miljonit eurot 2020. aasta erakorraliseks pensionitõusuks. Nii on järgmisel aasta 1. aprillist oodata 44-aastase staažiga inimese keskmiseks vanaduspensioniks 528 eurot võrreldes 483 euroga tänavu. 2021. aasta aprillist on keskmine vanaduspension prognoosi järgi 557 eurot kuus, 2022. aasta aprillist 582 eurot kuus ja 2023. aprillist 607 eurot kuus. Erakorralise pensionitõusuga suureneb keskmine pension 2020. aastal 63 euro võrra aastas ja 2021. aastal 84 euro võrra aastas ehk 7 eurot kuus, 2022. aastal 96 eurot aastas ehk 8 eurot kuus ja 2023. aastal 108 eurot aastas ehk 9 eurot kuus.

Suureneb tervishoiu rahastamine. Haigekassa eelarve kasvab 2020. aastal ligi 140 miljonit euro võrra, millest ligi 115 miljonit moodustab suurem sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa laekumine. Ligi 25 miljonit euro võrra kasvab riigieelarve eraldi mittetöötavate vanaduspensionäride eest.

Valitsus peab oluliseks teaduse rahastamise kasvu. Tootlikkuse ja konkurentsivõime kasvuks suunab valitsus lisaraha teadus- ja arendustegevusse. Rahastamine kasvab järgmisel aastal võrreldes tänavusega mitme ministeeriumi eelarves kokku peaaegu 16 miljonit euro võrra. Uurimistoetuste ja teaduse baasfinantseerimine kasvab 5,3 miljonit eurot. Riigieelarvest on kavandatud teaduse rahastamiseks 216 miljonit eurot. Teadus- ja arendustegevuse osakaal riigieelarves suureneb 0,71 protsendilt 0,74 protsendini sisemajanduse koguproduktist (SKP).

Kaitsekulutused püsivad vähemalt 2 protsendil SKPst, millele lisanduvad liitlaste vastuvõtmise kulutused, mis on 2020. aastal ligikaudu 10,5 miljonit eurot, ning samuti täiendavad kaiseinvesteeringud mahus 20 miljonit eurot. Riiki tugevdab oma sõjalist võimekust mahukate varustushangetega. Plaanis on osta suurekaliibrilist lahingumoonat, varustusse jõuavad uued käsituli relvad, alustatakse jalaväebrigade tankitõrjesüsteemide väljavahetamist ja täiendatakse mereolukorrateadlikkust.

Valitsus otsustas eraldada lisaraha palgafondi suurendamiseks õpetajatele, riigipalgaliste sotsiaaltöötajatele, kultuuri, spordi ning siseturvalisuse valdkonna töötajate tarbeks. Siseturvalisuse palgafondi suurendamiseks on plaanis panustada 7 miljonit eurot, millest 5,2 miljonit siseministeeriumi valitsemisalas. Kultuuri ja spordi valdkonna töötajate palgafondi on plaanis suunata juurde 2,3 miljonit eurot ja sotsiaaltöötajate palgafondile 1 miljonit eurot.

Samuti jätkab riik 15 miljonit euroga omavalitsuste toetamist selleks, et lasteaiaõpetajate keskmine palk oleks sarnasel tasemel kooliõpetajate miinimumpalgaga. Järjepidev töö lisaks palgatõusule õpetajaameti väärtustamisel on ka tulemusi andnud: uuringute kohaselt on viie aastaga on kahekordistunud nende õpetajate hulk, kes tunnevad, et nende amet on ühiskonnas väärtustatud.

Valitsus suurendas nende valdkondade palgafondi keskselt 2,5 protsenti. Täiendavalt võib iga ministeerium leida oma valitsemisala eelarve piires täiendavaid võimalusi palgafondi suurendamiseks. Palgafondi lisanduva raha täpse jaotuse otsustab samuti iga valitsemisala ja asutus ise.

Omavalitsuste tulud ulatuvad 2020. aastal üle 2,3 miljardi euro, mis on ligi kaks korda rohkem kui 2010. aastal, sealhulgas viimase kahe aastaga on omavalitsuste tulud kasvanud 27 protsenti. Kiirele tulude kasvule on kaasa aidanud nii maksutulude hea laekumine kui ka riigi otsus suurendada omavalitsuste tulumaksu ja tasandusfondi laekumist aastatel 2018–2021 täiendavalt 185 miljonit euro võrra. 2020. aastal laekub omavalitsustele tulubaasi täiendava suurendamise toel ligi 55 miljonit eurot varasemast rohkem.